

De-escalatie werkt niet meer. En dus is het tijd voor gezag

Posted on 10 mei 2025 by Gastauteur

*Door Reinier Geerligs en John T. Knieriem**

De rellen in Scheveningen op 1 mei en de bezetting van de Universiteit Leiden afgelopen dinsdag zijn geen incidenten meer, maar symptomen van een dieper falen. In beide gevallen ging het niet om vreedzaam protest, maar om openlijke gezagsverwerping. In Scheveningen werden agenten bekogeld, winkels geplunderd, bewoners opgejaagd. In Den Haag bezetten ruim honderd pro-Palestinademonstranten een universiteitsgebouw, werden nooddeuren vernield en mensen buitengesloten. Pas na uren trad de politie op en werden 75 mensen gearresteerd. Veel te laat. Veel te voorzichtig.

Toch blijft men vanuit politiek en bestuur vasthouden aan het idee dat terughoudendheid werkt. Dat we moeten blijven praten, bemiddelen, kalmeren. De strategie van de-escalatie, ontstaan na de krakersrellen van de jaren ’80, was lang succesvol. Het voorkwam onnodig geweld en bouwde voort op vertrouwen tussen burgers en staat. Maar die strategie werkt alleen als er iets fundamenteels

aanwezig is: erkenning van het gezag.

En die erkenning is er niet meer.

Nieuwe generatie

We hebben te maken met een nieuwe generatie actievoerders en relschoppers voor wie gezag geen uitgangspunt is, maar een doelwit. Groepen als Extinction Rebellion en radicale pro-Palestinabewegingen zoeken bewust de confrontatie. Ze blokkeren snelwegen, bezetten universiteiten, brengen schade toe aan publieke instellingen en intimideren tegenstanders. De rechtsstaat zien zij niet als speelveld, maar als tegenstander. En daarnaast is er een groeiende groep jongeren — vaak hier geboren, maar losgezongen van de samenleving — voor wie geweld een middel is, en de politie slechts een obstakel.

Tegen deze realiteit is het oude draaiboek waardeloos. Wie geen grenzen erkent, kan niet via dialoog tot rust worden gebracht. De-escalatie is dan niet langer een strategie, maar een vorm van gezichtsverlies. Als de staat terugdeinst, wordt de straat sterker.

Geloofwaardig gezag

Wat nodig is, is het herstel van geloofwaardig gezag. Dat betekent niet dat we demonstratierecht opofferen of repressie tot norm maken. Het betekent dat wie dat recht misbruikt om te dreigen, te bezetten of te vernielen, een directe en zichtbare consequentie ondervindt.

Veel van dat optreden is al juridisch mogelijk — het wordt alleen onvoldoende toegepast. De Politiewet biedt ruimte voor militaire bijstand bij grootschalige ordeverstoringen. De Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten maakt het mogelijk om radicale groepen te monitoren. Het strafrecht voorziet in vervolging voor openlijke geweldpleging, vernieling en bedreiging.

Wat ontbreekt, is de politieke wil om die wetten te gebruiken — en daar waar nodig aan te scherpen.

Dat betekent onder meer:

Aanpassing van de Wet politiegegevens, zodat automatische gezichtsherkenning in risicogebieden juridisch toelaatbaar wordt bij herhaalde rellen.

Versterking van artikel 6:169 van het Burgerlijk Wetboek, zodat ouders van minderjarige relschoppers standaard aansprakelijk zijn voor aangerichte schade.

Vastleggen in vreemdelingenrecht en naturalisatiewetgeving dat geweld tegen de rechtsstaat een directe reden is voor weigering of intrekking van verblijfsstatus.

Structurele toepassing van snelrecht bij massale ordeverstoring, met directe afdoening en lik-op-stukbeleid.

Versnelling van identificatie en publicatie van beelden van verdachten, naar Brits model.

En minstens zo belangrijk: de rechterlijke macht moet haar verantwoordelijkheid nemen. Wie een politieman bekogelt met vuurwerk, krijgt nu te vaak een taakstraf, een voorwaardelijke boete of helemaal niets. Zolang de wet geen verplichte minimumstraffen kent, blijft er ruimte voor dit soort afglijding. Die ruimte moet verdwijnen. Want straffeloosheid is funest voor gezag.

Duidelijke grenzen

Wat Nederland nodig heeft, is geen grotere lat, maar een stevigere rug. Geen nieuwe onderzoeken, maar handhaving en aanscherping van de wet. Geen overlegtafels met mensen die de spelregels verwerpen, maar duidelijke grenzen met directe gevolgen.

De-escalatie werkte ooit. Maar die tijd is voorbij. Niet omdat de methode slecht is, maar omdat haar voorwaarde — gezagsacceptatie — verdwenen is. En zonder gezag kan er geen vrijheid bestaan. Wie vrijheid serieus neemt, moet haar beschermen. Met woorden waar het kan. En met optreden waar het moet.

**Reinier Geerligs (voorzitter) en John T. Knieriem zijn aangesloten bij Klassiek Liberaal, een platform binnen de VVD.*

Wynia's Week *verschijnt drie keer per week,* ***156 keer per jaar****, met even onafhankelijke als broodnodige artikelen en columns, video's en podcasts. U maakt dat samen met de andere donateurs mogelijk. Doet u weer mee? Kijk* ***HIER****.*

Hartelijk dank!